tre souschefer afsatte deres chefer og bekræftede deres loyalitet over for Sukarno.

Udgangen på konflikten blev, at såvel Sultanen af Djogjakarta som generalstabschefen, oberst Nasution (jfr. ndfr. s. 59), trak sig tilbage. En række embedsmænd og officerer, der ansås for at høre til deres klike, blev udskiftet. Til forsvarsminister udnævntes i stedet Iwa Kasuma Sumantri, som almindeligt ansås for at sympatisere med kommunisterne.

Den eneste anden begivenhed af større politisk betydning under regeringen Wilopo var en splittelse inden for Masjumi i april 1953. Dette store, vidtfavnende parti havde altid haft flere fraktioner inden for sine rammer, og navnlig blev en modsætning mellem en ortodoks højre fløj og en mere radikal venstre fløj efterhånden udtalt. Ved en partikongres i eftersommeren 1952 havde den venstreorienterede fløj fået overtaget. Højrefløjen blev herefter mere og mere bange for, at partiet for stærkt skulle nærme sig socialistiske idéer og besluttede derfor at skille sig ud. Fløjen dannede et selvstændigt parti, Nahdatul Ulama, der senere har fået en betydelig tilslutning og indflydelse. Dette svækkede Masjumi i dets spændte forhold til PNI, og da disse to partier endv. stod stejlt over for hinanden i spørgsmålet om gennemførelsen af en række tiltrængte, omfattende landbrugsreformer på Nord-Sumatra, måtte Wilopo den 3. juni 1953 indgive regeringens afskedsbegæring.

REGERINGEN SASTROAMIDJOJO

Dannelse af en ny regering viste sig denne gang vanskeligere end nogensinde. Først på regeringskrisens 58. dag lykkedes det at få dannet en regering under forsæde af Indonesiens daværende ambassadør i USA – (og senere ambassadør ved FN) – Ali Sastroamidjojo, som tilhører PNI, og som tidligere havde beklædt ministerposter i forskellige regeringer. I Sastroamidjojo-regeringen var en række partier repræsenteret, herunder Nahdatul Ulama, men derimod ikke Masjumi.

Under Sastroamidjojos styre skærpedes de indrepolitiske modsætninger, navnlig som følge af, at også denne regering søgte kommunistisk støtte. Det var nemlig ikke trods elleve partiers deltagelse i regeringen lykkedes at danne en flertalsregering, hvad der i sig selv giver et billede af de politiske vanskeligheder. Af parlamentets 212 medlemmer kunne regeringen således kun mønstre 94 stemmer. Støtte fra PKI, som var det tredjestørste parti og rådede over 16 mandater, var derfor værdifuld til gennemførelse af regeringens politik, selvom også andre konstellationer var tænkelige, bl. a. fordi parlamentet tillige rummede 16 uafhængige medlemmer.

Det var dog næppe alene af nød og trang, at Sastroamidjojo søgte samarbejde med kommunisterne. Adskillige kabinetsmedlemmer havde ry for kommunistiske sympatier. Således var forsvarsminister Sumantri, Sultanen

af Djogjakartas efterfølger i regeringen Wilopo, fulgt med i det nye kabinet, og fra ham hidrørte nogle af regeringen Sastroamidjojos første vanskeligheder.

I 1953 var general Sugeng blevet udnævnt til stabschef, og det lykkedes ham hurtigt at skaffe sig officerernes tillid og tilvejebringe mere rolige forhold i og omkring hæren. Derimod var hans forhold til Sumantri ikke godt, og da denne i december 1953 udnævnte tre af sine favoritter til nøglestillinger i hæren uden at have rådført sig med Sugeng, indgav denne sin afskedsbegæring i protest – iøvrigt uden at få den bevilget. Også Sukarno blev betænkelig ved den stadig stigende kommunistiske indflydelse i hæren, som fremover blev et fast element i det flakkende og omskiftelige politiske billede i Indonesien. Da regeringen Sastroamidjojo – omend først langt senere – faldt, var det netop på spørgsmålet om en udnævnelse i hæren.

I begyndelsen af 1954 var den indre politiske situation i Indonesien således spændt og uoverskuelig. Regeringer var kommet og gået i hurtig rækkefølge; partier, der tidligere havde samarbejdet, var kommet i modsætningsforhold; kommunistisk indflydelse var vokset; uenighed udbrød også inden for partierne; militære spørgsmål behandledes partipolitisk; og hæren var blevet en politisk faktor. De store uløste økonomiske og sociale problemer, såsom den manglende industrialisering, den store befolkningstilvækst, analfabetismen og den ringe levestandard, blev trængt i baggrunden – og skabte derved yderligere utilfredshed. Hertil kom, at de regionale opstande begyndte at blusse op igen. Allerede i Sastroamidjojos anden regeringsmåned udbrød således et alvorligt oprør på Nord-Sumatra, hvor regulære kamphandlinger fandt sted mellem oprørerne og hæren. Flere tusinde mennesker blev dræbt; mange soldater deserterede og sluttede sig til oprørerne, og en overgang havde regeringen ikke området under kontrol. Baggrunden var den sædvanlige, som ustandselig går igen i landets indre stridigheder: Oprørerne ønskede større selvstyre, var misfornøjede med centralregeringen, der ansås for at begunstige Java på de andre øers bekostning, og fandt at den økonomiske situation var forværret siden enhedsstatens indførelse.

FORHOLDET TIL HOLLAND OMKRING 1954

På baggrund af disse meget alvorlige indrepolitiske vanskeligheder begyndte Sastroamidjojo at interesserere sig mere for det hollandsk-indonesiske forhold, om hvilket der længe havde været forholdsvis stille.

Selvom Hollands herredømme i Indonesien var bortfaldet, var der stadig udestående problemer landene imellem, navnlig spørgsmålene om den hollandsk-indonesiske union og om Vest Ny Guinea. På indonesisk initiativ blussede begge spørgsmål voldsomt op i 1954.

Den hollandsk-indonesiske union med den hollandske dronning som

overhoved havde aldrig været populær i Indonesien. Indoneserne betragtede den som et ydmygende levn fra den forhadte kolonitid, der lagde sig hindrende i vejen for Indonesiens fuldstændige selvstændighed, og var kun gået med dertil for at få forhandlingerne med Holland til at glide.

Unionen havde imidlertid nærmest kun eksisteret på papiret og var aldrig kommet til at spille nogen rolle i praksis. Man havde regnet med to årlige møder mellem det hollandske og det indonesiske parlament, men sådanne møder var nu i unionens 5. år kun blevet holdt to gange.

Under disse omstændigheder stillede det sig som et naturligt indonesisk ønske at få unionsaftalen ophævet, og på Indonesiens begæring indledtes forhandlinger herom mellem parterne i juni 1954. Det lykkedes den 10. august 1954 de to regeringer at nå til en overenskomst om unionens ophævelse.

Under konferencen med Holland i sommeren 1954 ønskede Indonesien også at bringe spørgsmålet om Vest Ny Guinea – eller som Indonesien kalder det Vest Irian – på dagsordenen, men dette protesterede Holland bestemt imod. Ved aftalen af 2. november 1949 var det jo bestemt (jfr. ovenfor side 49), at suveræniteten over Vest Ny Guinea foreløbig skulle blive hos Holland, men at der i løbet af 1950 skulle føres yderligere forhandlinger om spørgsmålet. Disse forhandlinger var imidlertid endt uden resultat, og under en række yderligere forhandlinger i de følgende år viste det sig gang på gang umuligt for parterne at finde hinanden. Mange synspunkter og argumenter er fra begge sider i årenes løb blevet fremført. Hovedpunkterne i den indonesiske opfattelse kan sammenfattes således:

1. Bestemmelsen i overenskomsten af 2. november 1949 må forstås således, at Holland var forpligtet til senest den 27. december 1950 betingelsesløst at overdrage suveræniteten over Vest Guinea til den indonesiske regering.

2. »Indonesien«, hvis suverænitet Holland fuldt ud anerkendte ved nævnte overenskomst, er identisk med det gamle »Hollandsk Ostindien«, der omfattede Vest Ny Guinea, hvorfor den nye republik må omfatte alle de områder, der tidligere udgjorde Hollandsk Ostindien.

3. Vest Ny Guinea står i al fald i enhver henseende Indonesien langt nærmere end Holland; Indonesien anser folkene på Vest Ny Guinea som sine »brødre«.

Heroverfor lyder de hollandske hovedsynspunkter således:

1. Fortolkningen af overenskomsten af 1949 er et juridisk problem, og det rette forum til at finde løsningen må derfor være den internationale domstol i Haag, men Hollands tilbud om at forelægge striden for denne domstol er blevet afvist af Indonesien.

2. Vest Ny Guinea har ikke anden historisk eller administrativ tilknyt-

ning til Indonesien, end den at også Vest Ny Guinea, da det samlede hollandske kolonirige bestod, blev styret fra guvernørens kontorer i Djakarta.

3. Der er ingen særlig tilknytning mellem folkene i Vest Ny Guinea og Indonesien, som hverken racemæssigt, sprogligt eller kulturelt er beslægtede. Befolkningen på Vest Ny Guinea er end ikke selv interesseret i en tilknytning til Indonesien. Holland vil til sin tid lade befolkningen selv træffe beslutning om sin skæbne og er parat til at give Vest Ny Guinea selvstyre, når forholdene er modne til det.

Da indbyrdes forhandlinger således igennem en årrække havde vist sig forgæves, blev striden på Indonesiens begæring i 1954 sat på dagsordenen for FN's 9. plenarforsamling. Ejheller her kom man dog konfliktens løsning nærmere, idet et forelagt resolutionsforslag ikke vandt fornøden tilslutning.

Selvom ikke alt gik efter Indonesiens ønsker, betød hele denne udvikling dog en vis styrkelse af regeringen Sastroamidjojo. Af stor psykologisk og propagandamæssig værdi var det navnlig, at forhandlingerne om unionens ophævelse endte med positivt resultat, og at dette skete umiddelbart før Indonesiens nationaldag, den 17. august. Den vundne styrkelse havde regeringen i høj grad brug for, ikke blot i forholdet til oppositionen men også indadtil, idet samarbejdet mellem det store antal regeringspartier indbyrdes ingenlunde forløb uden gnidninger.

REGERINGSKRISER EFTERÅRET 1954 OG SOMMEREN 1955

Regeringens øgede styrke blev dog af kort varighed. Den 17. oktober 1954 opfordrede det næststørste regeringsparti, PIR (det storindonesiske parti), regeringen til at indgive sin demissionsbegæring senest den 25. oktober. Skete dette ikke, ville PIR trække sine tre ministre, vice-premierministeren, transportministeren og indenrigsministeren, tilbage fra regeringen.

PIR, som på dette tidspunkt besatte 21 af parlamentets 223 pladser, var ligesom PNI et parti, der hvilede på et nationalt grundlag. Det var ligefrem opstået ved knopskydning fra PNI i december 1948, umiddelbart inden Hollands anden militæraktion. Hatta, som dengang var premierminister, gik ind for ret vidtgående indrømmelser over for Holland, hvilket medførte voldsom modstand fra PNI. Den fløj af PNI, som støttede Hattas politik, dannede da PIR, hvis hovedprogrampunkt blev dannelsen af en storindonesisk forbundsstat. Partiet, der senere har tabt sin indflydelse, spillede oprindeligt en betydelig rolle.

Sastroamidjojo efterkom ikke PIR's ultimatum, men overvandt alligevel den påfølgende regeringskrise, fordi der ikke inden for PIR's egne rækker havde været enighed om aktionen. Tværtimod blev partiet splittet i to fløje, af hvilke den ene fortsat støttede regeringen. Da PIR i konsekvens

af, at dets ultimatum blev siddet overhørigt, trak sine medlemmer ud af regeringen, blev dets 3 poster besat med personer fra andre af regeringspartierne.

Denne regeringskrise fik den betydning, at koalitionsregeringen Sastroamidjojo herefter blev endnu mere afhængig af støtte fra PKI og naturligvis ikke fik en sådan støtte gratis. Da der efter udskiftningen af ministre blev stillet forslag i parlamentet om et mistillidsvotum til regeringen, blev dette forslag nedstemt, men det var udelukkende kommunistiske stemmer, som reddede regeringen. PKI var efter PIR's udtræden af regeringen blevet tungen på vægtskålen, og regeringen kunne nu kun blive siddende med kommunistisk støtte.

Det blev imidlertid netop fra de kommunistvenlige kredse inden for regeringen, at de vanskeligheder kom, som i sommeren 1955 førte til regeringens fald. Det var pånyt forsvarsminister Sumantri, som forårsagede krisen. Lige siden hans uoverensstemmelse med stabschefen, general Sugeng, i december 1953 havde der været politisk uro omkring hæren. I maj 1955 blev Sugeng afskediget, og udpegelsen af hans efterfølger afstedkom konflikter. Hæren ønskede udnævnt militærkommandanten på Nord-Sumatra, oberst Simbolon, hvilket regeringen modsatte sig af politiske grunde. I stedet udnævnte regeringen militærkommandanten på Syd-Sumatra, oberst Utojo, der tilhørte PNI. Hatta var ikke enig i denne udnævnelse, men anså Simbolon for den bedst kvalificerede.

Ved en ceremoni den 27. juni 1955 skulle Utojo indsættes i sit embede, men hæren boycottede denne ceremoni og var tilskyndet hertil af den fungerende stabschef, oberst Lubis, som blev suspenderet, men som lod hånt om suspensionsordren og fortsatte som fungerende stabschef.

Af et kommuniqué, som udsendtes i Djakarta, fremgik det, at hele hærens officerskorps, herunder kommandanterne i de forskellige regioner, stod eenstemmigt bag oberst Lubis, og hæren fremsatte forskellige krav overfor regeringen.

Hermed var en regeringskrise indtrådt. At gennemtrumfe Utojos overtagelse af stabschefsposten var en faktisk umulighed; blankt at give efter for presset fra hæren ville betyde et altfor stort prestigetab, og var derfor en politisk umulighed. En kompromisløsning syntes påkrævet. Sumantri stillede sig imidlertid i vejen for et kompromis, men måtte træde tilbage den 14. juli 1955. Dette reddede dog ikke situationen, som nu forværredes ved at flere af de mindre regeringspartier brød ud af koalitionen, idet de ikke længere ville dele ansvaret for en situation, hvor det faktiske herredømme ganske åbenbart gled regeringen mere og mere af hænde. Den 23. juli indgav regeringen sin demissionsbegæring efter at have været ved magten i næsten to år – den længste levetid nogen regering i Indonesien hidtil har opnået.

REGERINGEN HARAHAP

Efter indonesiske forhold blev en ny regering hurtigt dannet. Allerede den 12. august 1955 overtog Burhanuddin Harahap, en Masjumipolitiker, regeringen i spidsen for et kabinet, der som sædvanlig var sammensat af en lang række partier. PNI blev nu det førende oppositionsparti, og PKI mistede deres tidligere taktisk gunstige position, idet Masjumi, der altid har stået meget skarpt over for kommunisterne, ikke ønskede nogen form for samarbejde med disse.

Den vigtigste politiske begivenhed under Harahap-regeringen var afholdelsen af de første parlamentsvalg i Indonesien. Valgene fandt sted den 29. september 1955, men kunne dog først gennemføres senere i visse dele af landet, og var først afsluttet den 15. november. Der skulle besættes 257 pladser i parlamentet, og i valget deltog 108 partier, men af disse opnåede dog kun 28 repræsentation i parlamentet. 20 partier opnåede imidlertid kun en repræsentation på under 5 mandater, og 12 partier erhvervede kun eet mandat. Kun fire partier opnåede virkelig store stemmetal og har som følge heraf siden været dominerende i Indonesiens politik. Deres stemmetal og mandatfordeling blev som følger:

Parti	Stemmer (afrundet)	Mandater
PNI	8,4 mill.	57
Masjumi	7,9 mill.	57
Nahdatul Ulama	7,0 mill.	45
PKI	6,2 mill.	39

Bemærkelsesværdigt var det, at PSI, Sjahrirs socialistiske parti, som i landets første år, hvor Sjahrir tre gange havde været premierminister, havde spillet så stor en rolle, kun opnåede 3/4 million stemmer og 5 mandater, og at det ovenfor omtalte nationale parti, PIR, som på et tidspunkt var landets trediestørste parti, kun fik to mandater, af hvilke eet tilfaldt hver af partiets to stridende fløje.

Det lykkedes under regeringen Harahap at løse krisen omkring hæren, som havde medført regeringen Sastroamidjojos fald. Regeringen forstod nu nødvendigheden af ikke at handle udenom hæren, og der opnåedes enighed mellem regeringen og hæren om en indstilling til præsidenten om at udnævne oberst Abdul Haris Nasution til kommanderende general. Dette skete i november 1955. Nasution havde sluttet sig til den indonesiske hær straks ved uafhængighedsperiodens begyndelse i 1945 efter at være blevet uddannet på et hollandsk militærakademi. Allerede under kommunisternes militære opstand i Madiun indlagde han sig betydelig fortjeneste og udnævntes som følge heraf det følgende år for første gang til stabschef, men måtte fratræde stillingen i slutningen af 1952 på grund af medansvar for 17. oktober-affæren.

Nasution, der fortsat beklæder stillingen som hærchef, har forstået med dygtighed at spille på den samfølelse, der endnu er tilbage blandt de militære ledere som et levn fra frihedskampen. Dette har været af afgørende betydning, thi som det klart har vist sig, kan det store indonesiske øriges enhed vanskeligt opretholdes uden loyalitet hos de militære chefer i rigets fjernere dele, som indtager en betydelig magtposition.

Nasution har ikke blot en sikker position inden for hæren, men har også beskæftiget sig aktivt med politik. Fra 1952 til 1955 var han således leder af »Sammenslutningen til kamp for Indonesiens uafhængighed«, IPKI, et militært parti.

Nasutions udnævnelse i 1955 blev vel modtaget af parlamentet med undtagelse af PKI, som ved en debat om udnævnelsen opponerede imod den. Derved blev udnævnelsen så meget desto mere populær i andre kredse, hvor den opfattedes som et bevis på en omsider dalende kommunistisk indflydelse i hæren. Nasution har da også siden han tiltrådte energisk bekæmpet kommunisterne.

Regeringen Harahap løste således hærkrisen, men måtte dog træde tilbage, da de endelige valgresultater blev bekendtgjort af valgkommissionen den 1. marts 1956. Masjumi, som var regeringens førende parti, var – mod forventning – ikke blevet landets største, og regeringsdannelsen måtte derfor overlades til PNI, det parti som havde samlet flest stemmer.

REGERINGEN SASTROAMIDJOJO II

Det blev påny Sastroamidjojo, som kom til at stå i spidsen for regeringen, den 16. siden uafhængigheden i 1945. Som så ofte før blev det en koalitionsregering, i hvilken foruden PNI deltog de store, muhammedanske partier, Masjumi og Nahdatul Ulama, samt fem småpartier. Landets fjerdestørste parti, PKI, fik derimod ikke sæde i regeringen, som tiltrådte den 20. marts 1956. Regeringen havde et klart flertal på 189 af parlamentets 257 mandater bag sig, og var følgelig helt uafhængig af den kommunistiske støtte, til hvilken den forrige regering Sastroamidjojo havde været henvist.

Der var dog debat om PKI's stilling. Præsidenten havde gjort sig til talsmand for, at PKI burde opfordres til at deltage i regeringen, da det opnåede ca. 20 % af det samlede stemmetal. Men fra flere sider frygtede man, at PKI var en trusel mod Indonesiens selvstændighed, idet partiet nøje fulgte Moskvas linie. PKI's generalsekretær, Aidit, havde således i december 1955 usendt en bog om PKI's historie, i hvilken han ubetinget gik ind for den marxistisk-leninske linje. Efter den russiske 20. partikongres i februar 1956 brød også PKI med Stalinismen og gik ind for den nye kurs.

PKI havde allerede under valgkampagnen været klar over, at forbindelsen med Moskva var et handicap. Partiet undsagde derfor både Moskva og Peking op til valget, og neddæmpede sin politik og sine slagord

betydeligt. Medens hovedprogrammet indtil sommeren 1955 havde været »Oprettelse af et folkediktatur«, gik PKI over til valgråbet »En national koalitionsregering med et fremskridtsvenligt program under forsæde af en ikke-kommunist«.

Med den betydelige majoritet, regeringen havde bag sig i parlamentet, syntes det som regeringen Sastroamidjojo II kunne se frem til en længere regeringsperiode og således langt om længe tage fat på nogle af de mange påtrængende økonomiske problemer, som så længe var blevet forsømt. Spørgsmålet om retssikkerheden i landet var fortsat særdeles påtrængende. Banders hærgen og plyndren samt oprør og revolter, navnlig på Sumatra, Celebes og Ambon forekom efterhånden med en sådan hyppighed, at det knapt længere var egentligt nyhedsstof. På regeringens 12-punkters-program var det vigtigste – næstefter de stadigt udestående problemer med Holland, unionen og Vest Ny Guinea – netop den indenlandske sikkerhed og de økonomiske spørgsmål, navnlig en systematisk opbygning af landet efter en 5-årsplan, sanering af statens finanser, forhøjelse af levestandarden, forøgelse af produktionen, stimulering af nationale industrier, udbygning af transportsystemet samt landbrugsreformer.

Forventningerne om, at regeringen nu kunne gå i gang med en konstruktiv løsning af de økonomiske problemer, som i så høj grad er ondets rod, er imidlertid hidtil blevet gjort til skamme. Allerede i sommeren 1956 meldte de første større vanskeligheder sig. Vice-præsident Mohammed Hatta indgav i juli sin afskedsbegæring til parlamentet og trak sig tilbage – ganske vist først fra den 1. december 1956. I august indtraf en sensationel affære, der blev kendt som »13. august-affæren«. Militærkommandanten på Vest-Java udstedte en arrestordre mod udenrigsminister Abdulgani umiddelbart inden denne skulle rejse til London for at deltage i Suez-konferencen. Arrestationen blev dog afværget ved håndfast indskriden fra Nasution og Sastroamidjojo.

Den omstændighed, at udenrigsministeren alligevel kom af sted til London fjernede dog ikke krisens årsag, som var alvorlig nok for regeringen, idet Abdulgani beskyldtes for korruption i stor stil. Der blev nu fra hærens side lagt stærkt pres på regeringen for at få gennemført en anti-korruptionslov. 13. august-affæren vakte i det hele adskillig opsigt og blev genstand for en meget omfattende presseomtale med stærk kritik af regeringen og Sukarno. Med denne affære gik den indrepolitiske udvikling ind i en ny fase.

I konsekvens af 13. august-affæren blev der således i september udstedt en militær forordning, som lagde bånd på ytringsfriheden ved at forbyde offentlig kritik af regeringen på tryk eller på anden måde. Fra pressens side blev der taget meget skarp afstand fra denne forordning, og de første modsætninger – i denne regering – mellem PNI og Masjumi begyndte nu

at vise sig, idet også Masjumi tog afstand fra dette skridt. – Snart fulgte nye vanskeligheder. Hærens fortsatte misfornøjelse resulterede i et forsøg på militærkup i Djakarta i november 1956. Det var oberst Lubis, som stod bag. Denne, som også havde været hovedmanden bag den militærkrise i sommeren 1955, som førte til Sastroamidjojos fald (jfr. ovenfor side 58), var en ligeså skarp modstander af Sastroamidjojos anden regering, en indstilling han delte med mange andre officerer.

De helt nøjagtige omstændigheder omkring det planlagte militærkup i efteråret 1956 synes aldrig at være fuldt opklaret, men det står i hvert fald fast fra regeringens eget kommuniqué, at et statskup blev forsøgt omkring den 17.–18. november, og at man derpå ville arrestere oberst Lubis, hvem det dog lykkedes at gå under jorden. En medvirkende omstændighed til at kuppet løb ud i sandet har sikkert været, at de der stod bag ikke synes at have haft den beslutsomhed eller at have handlet med den overraskelsens pludselighed, som et heldigt kup forudsætter, men tværtimod flere gange udsatte deres aktion.

Det mest foruroligende ved denne affære var forsåvidt, at kupforsøget i Djakarta tilsyneladende havde tilslutning fra flere af kommandanterne i de fjernere militærdistrikter. Det varede heller ikke længe, før endnu alvorligere kriser opstod.

SUMATRAOPRØRET DEN 20. DECEMBER 1956

Den 20. december 1956 fandt en militær revolte sted på Central-Sumatra, hvor magten overgik fra guvernøren til formanden for det såkaldte Banteng-råd, oberst Achmed Hussein. Oberst Simbolon, militærkommandanten på Nord-Sumatra (og hærens kandidat til posten som stabschef under hærkrisen i sommeren 1955), sluttede sig til oprørsbevægelsen. Nogle dage senere tog guvernøren på Syd-Sumatra forskellige skridt i klar strid med regeringens ordrer. Oprørslederne nægtede at forhandle med udsendinge fra centralregeringen, som faktisk tabte kontrollen over hele Sumatra. Ganske vist blev Simbolon afskediget af Djakarta og erstattet med sin næstkommanderende, den loyale oberstløjtnant Ginting, men Simbolon undslap med en række tilhængere i Sumatras uvejsomme terræn, der giver gode muligheder bl. a. for guerillakrig.

Oprørerne stillede krav om regeringens afgang samt det traditionelle krav om øget selvstyre. Java har ca. 54 millioner indbyggere og er et af verdens tættest beboede områder, men er meget råstoffattigt. På Sumatra, som er fire gange så stor som Java, men kun har 12 millioner indbyggere, findes til gengæld store rigdomme, ikke mindst udstrakte olieforekomster i Syd-Sumatra, samt gummi, tin og kopra. Ca. 70 % af Indonesiens eksportindtægter hidrører fra Sumatra, hvor 15 % af befolkningen bor. Sumatra synes ikke øen får tilstrækkeligt udbytte af sine store rigdomme, af hvilke

derimod Java nyder godt, og føler sig forsømt med hensyn til de økonomiske udviklingsprogrammer, som centralregeringen ved flere lejligheder har stillet i udsigt, men ikke gennemført. Det har også skabt misfornøjelse, at de løfter om at danne autonome områder, som forskellige regeringer er fremkommet med, stadig er uopfyldte.

Bag Sumatraoprøret lå desuden en utilfredshed med Sukarnos regime. Henvisningen til Sukarnos styre kan forsåvidt synes ejendommelig, eftersom Sukarno ikke er premierminister, men det indonesiske demokratis ceremonielle præsident. Imidlertid har Sukarno vist stræk tilbøjelighed til under Indonesiens skiftende regeringer at optræde både som sin egen premierminister og som sin egen udenrigsminister. En enkelt gang har han endog været premierminister samtidig med, at han var præsident. Som leder og grundlægger af nationalistpartiet og som anfører i landets frihedskamp mod Holland, hvorunder Sukarno har tilbragt 13 år i hollandske fængsler eller i exil, er han desuden blevet en nationalhelt og sit lands dominerende politiske skikkelse.

Disse forhold har bevirket, at den politik, der føres i Indonesien fremfor noget er Sukarnos politik, som imidlertid efterhånden er blevet mindre populær. Vendepunktet kom, da Sukarno begyndte at tale om, at der kun burde være ét udslagsgivende parti i Indonesien i lighed med f. eks. Nehrus Kongresparti i Indien og Nkrumahs Folkeparti i Ghana. Hvilket parti, der skulle opsluge de andre i Indonesien, præciserede han ikke, men i forvejen er hans eget parti, PNI, det største. Samtidig fremsatte Sukarno det synspunkt, at Indonesien ikke var modent til et demokratisk styre i sædvanlig vestlig forstand, men måtte have et »guided democracy«. Sukarno har ikke udtalt sig om, hvorfra han har fået denne idé, men han fremsatte den i en tale i den grundlovgivende forsamling den 10. november 1956, d. v. s. ganske kort efter sin hjemkomst fra et længere, officielt besøg i Kommunist-Kina og en række andre østlande.

Revolten på Sumatra i december 1956 var derfor ingenlunde blot udslag af tilfældige luner, personlige intriger eller andre af de overfladiske strømninger, som så hyppigt forekommer – netop i unge lande. Tværtimod – de bagved liggende årsager stak dybt og berørte fundamentale spørgsmål.

Regeringens første foranstaltninger mod Sumatrarevolten, som f. ex. udskiftningen af Simbolon med Ginting, var ganske utilstrækkelige, og nu begyndte den lavine at rulle, som i løbet af det næste års tid førte ikke blot til regeringens fald og indførelse af belejringstilstand, men fra ublodig opstand til borgerkrig.

OPTRÆKKENDE REGERINGSKRISE

Den 26. december 1956 kom det første brud inden for regeringen, idet et af de små partier, IPKI (Nasutions officersparti), trak sit medlem ud

af regeringen. Den 31. december blev Syd-Sumatra af regeringen erklæret i belejringstilstand. Den 10. januar 1957 trak Masjumi sine fem medlemmer ud af regeringen, hvorved denne mistede 57 stemmer i parlamentet og blev en mindretalsregering. Den 16. januar trak Sumatras Muhammedanske parti, Perti, sit regeringsmedlem tilbage. Den 17. januar fremkom Sukarno under en pressekonference med planer om oprettelse af en slags revolutionsråd, der skulle fungere efter principper, som henledte tanken på diktaturets eksempler. Forholdet mellem Sukarno og Hatta tilspidsedes, og de stridsbrødre fra frihedskampens tid gik nu i hver sin retning og fik stadig sværere ved at finde hinanden. Da Sumatra-krisen blev debatteret i parlamentet i slutningen af januar, kunne regeringen kun få støtte fra PNI og PKI.

Medens regeringen således svækkedes, forværredes situationen, idet arrestationer, husundersøgelser og ulydighedserklæringer blev daglige begivenheder i en udvikling, der syntes at beherske regeringen i stedet for at blive behersket af den.

SUKARNO-PLANEN

Da man kom ind i februar, var det kun et tidsspørgsmål, hvor længe regeringen kunne blive siddende. Radikale skridt var nu påkrævede. I en radiotale den 21. februar, holdt under udfoldelse af stort ceremoniel og med lukning af samtlige biografer og opstilling af offentlige højttalere, forelagde Sukarno en længe ventet plan til landets redning.

Han foreslog for det første oprettelse af et nationalråd, som skulle repræsentere samtlige befolkningsgrupper og samtlige landets forskellige religioner, foruden hæren, politiet, anklagemyndigheden, regeringen, ungdomsorganisationer, kvindebevægelsen, religiøse interesser, m. v. Præsidenten skulle selv være formand for rådet. Dettes opgaver blev ikke skarpt præciseret, men skulle navnlig være – uopfordret eller på opfordring – at give regeringen råd, at give regeringen mere autoritet, og at bygge bro mellem den og samfundets forskellige grupper.

For det andet gik Sukarno ind for en bred samlingsregering, i hvilken de forskellige partier var repræsenteret i forhold til deres stilling i parlamentet, den eneste udvej til at nå en virkelig handlekraftig regering. Kommunisterne burde også have sæde i regeringen, idet et parti, der havde fået over 6 millioner stemmer ved parlamentsvalget, ikke kunne ignoreres.

Sukarno kom også pånyt ind på spørgsmålet om demokratiets betydning og placering i Indonesien og fremhævede, at et vestligt demokrati – et »importeret« demokrati – ikke harmonerede med den indonesiske folkekarakter.

Sukarno-planen fik bølgerne til at gå højt med agitation, massemøder, demonstrationer og optøjer, hvor der heftigt blev argumenteret for og imod.

Kommunisterne hilste planen med begejstring og truede med voldsom fremfærd mod eventuelle modstandere af Sukarno-planen, og i dagene efter radiotalen modtog fremtrædende personer inden for det politiske og det religiøse liv truselsbreve.

Sukarnos ønske om, at PKI skulle deltage i regeringen betød imidlertid modstand mod hans plan fra mange sider på grund af partiets åbenbare orientering mod Moskva (jfr. overfor side 60).

I ledende artikler mindede den socialistiske Pedoman og den uafhængige Indonesia Raya om kuppet i Czekoslovakiet og oprøret i Ungarn og fremhævede, at har kommunisterne først fået sæde i en regering, viger de ikke tilbage for et kup og har ingen skrupler ved at få fremmede magters tropper til at hjælpe sig til at opnå deres mål. »Times of Indonesia« gjorde bl. a. opmærksom på, at kabinetsmøder også berører strengt hemmelige emner som hærens styrkeforhold, militære dispositioner samt udenrigspolitik og fortsatte: »Det er ikke Indonesien, men Moskva og Peking, over for hvem PKI er loyal. Hvordan ville det gå med vor nationale sikkerhed, hvis den russiske og den kinesiske ambassadør sendte kodetelegrammer til Moskva og Peking om beslutninger truffet af det indonesiske kabinet fem minutter efter et ministermøde?«.

Pressen gik iøvrigt imod planen ikke blot på grund af kommunistfaren. I den samme artikel påpegede »Times of Indonesia« bl. a., at planen var altfor vagt udformet. Det var f. eks. ikke blevet præciseret om de råd, nationalrådet gav regeringen, skulle være bindende for denne eller ej. Var de ikke bindende, forekom det hele tidsspildende; var de derimod bindende, ville Sukarno-planen betyde, at »parlamentet blev gildet, kabinettet kastreret og grundloven voldtaget«. Iøvrigt udtalte »Times of Indonesia« om Sukarno-planen, at den »ikke under nogen omstændighed kunne tænkes at tilvejebringe den løsning på landets problemer, som den foregav«, at den »var spækket med uholdbare punkter« og »efter omhyggelig overvejelse måtte stemples som en fiasko«.

Hertil kom modstanden mod PKI fra religiøst hold, særligt fra Masjumi. Religion spiller en betydelig rolle i indonesisk politik. Ikke blot er landets næststørste og trediestørste parti begge muhammedanske, men der er herudover endnu to muhammedanske partier samt et protestantisk og et katolsk parti. Alle disse partier står skarpt over for PKI på grund af kommunismens fjendtlige holdning over for religion. Hvor voldsom uforsonligheden er mellem muhammedanere og kommunister fremgår af, at muhammedanske ledere i september 1957 ved en kongres i Palembang vedtog en resolution om, at det kommunistiske parti burde forbydes i Indonesien. Efter denne resolution skulle kommunisterne også nægtes muhammedansk medvirken ved bryllupper og begravelser. Fra kommunistisk side betegnedes dette som en muhammedansk erklæring om borgerkrig.

Da de politiske partier efter en uges forløb skulle underrette Sukarno om deres syn på hans plan, var det derfor ikke mange positive svar, han fik. PNI, hans eget parti, støttede ham. PKI var stemt for en regering, i hvilken PKI deltog. Herudover gik kun et par politisk betydningsløse partier med et eller to mandater i parlamentet ind for planen.

De øvrige partier var enten ubetinget imod Sukarno-planen eller fandt den i al fald kun akceptabel med betydelige modifikationer. Nogle paartier fremsatte konstruktive modforslag. Således foreslog Nahdatul Ulama oprettelsen af et »National Planning Board«, der skulle søge at tilvejebringe en løsning på de økonomiske udviklingsproblemer. Masjumi understregede det ønskelige i en genoprettelse af det gamle samarbejde mellem Sukarno og Hatta.

Foruden de politiske betænkeligheder havde flere partier den formelle betænkelighed, at Sukarno-planen ikke var i overensstemmelse med landets foreløbige grundlov. Der var nedsat en grundlovgivende forsamling, som skulle udarbejde en ny og endelig forfatning for republikken, og planen kunne eller burde i al fald ikke gennemføres udenom denne.

Hatta gik i en artikel den 2. marts imod Sukarno-planen. Artiklen indeholdt flere af de ovenfor anførte synspunkter og henviste yderligere til, at det foreslåede nationalråd ville blive for stort til at kunne fungere tilfredsstillende i praksis.

Sukarno-planen havde dog haft den virkning midlertidigt at bringe den øvrige politiske gæring til ro, medens man afventede resultaterne; men så snart de politiske partiers overvejende negative reaktion blev kendt, rullede lavinen atter.

REGERINGEN SASTROAMIDJOJO II FALDER

Den 4. marts erklærede militærkommandanten i Øst-Indonesien undtagelsestilstand i sit distrikt. Proklamationen var underskrevet af 51 prominente politikere og andre, herunder politichefen og guvernøren. Den 9. marts afsatte provinsrådet i Syd-Sumatra guvernøren og overdrog dennes beføjelser til militærkommandanten. Den 11. marts overtog militærkommandanten på Borneo (Kalimantan) administrationen og oprettede et revolutionsråd. Efterhånden var den siddende regering kun herre over Java og Nord-Sumatra.

Den 13. marts drøftede kabinettet en omorganisering af regeringen. Meningerne var delte; modsætningerne vanskelige at forlige; stemningen mørk. Efter tre timers forgæves forhandling meddelte Partai Serikat Islam Indonesia (PSII), et af de mindre muhammedanske partier, at det trak sine to medlemmer ud af regeringen. Informationsministeren og vice-landbrugsministeren forlod mødet. De øvrige debatterede videre. Efter fem timers for-

løb var enighed stadig ikke i sigte. Den 16. indonesiske regering havde spillet fallit.

Den 14. marts kl. 10 indgav Sastroamidjojo regeringens demissionsbegæring. Den 14. marts kl. 10.30 erklærede præsidenten undtagelses- og belejringstilstand i hele republikken. Samme aften talte han i radioen til folket og fremhævede, at han som øverstkommanderende for de indonesiske styrker midlertidigt havde overtaget regeringsmagten. Den 15. marts anmodede Sukarno formanden for PNI, Suwirjo, om at forsøge at danne en regering.

Det var som sædvanlig ikke nogen let opgave. De religiøse partier modsatte sig en regering, hvori PKI deltog. PKI var indforstået med ikke at blive optaget i regeringen, uanset at dette netop havde været et af punkterne i Sukarno-planen, men krævede dog, at Masjumi også holdtes ude. Nahdatul Ulama ville ikke deltage i regeringen, med mindre Masjumi var med; o. s. v.

SOBSI, der har 2,5 millioner medlemmer i nøgleindustrier, truede med generalstrejke, såfremt Masjumi blev optaget i regeringen. For at give truslen eftertryk arrangeredes visse steder en 24-timers strejke som forprøve.

Det lykkedes da heller ikke Surwirjo at danne regering – end ikke i form af et forretningsministerium. Efter ca. 3 ugers forløb meddelte han præsidenten, at bestræbelserne var strandet.

Præsident Sukarno tog herefter et usædvanligt skridt. Han overdrog »borgeren Sukarno« at danne et forretningsministerium, og med henblik herpå indkaldte han en række fremstående politikere og militærpersoner. Disse blev alle forespurgt, om de var villige til at indtræde i en regering, og 58 svarede ja. En del nej-svar blev afgivet af lederne af de muhammedanske partier, som kritiserede Sukarnos fremgangsmåde.

REGERINGEN DJUANDA

På denne måde lykkedes det at få sammensat et forretningsministerium med den uafhængige Djuanda som premierminister. Djuanda overtog regeringsmagten den 9. april 1957. Han havde været finansminister i Sastroamidjojos regering og havde iøvrigt henved en halv snes gange beklædt ministerposter. Hans kabinet bestod i vid udstrækning af uafhængige, men desuden var PNI, Masjumi, Nahdatul Ulama og forskellige småpartier repræsenteret i regeringen. Kabinettet talte ikke medlemmer fra PKI, men derimod tre kommunistsympatisører.

Regeringen Djuanda havde ikke eksisteret i mange timer, før vanskelighederne meldte sig. Masjumi suspenderede sit medlem, som havde taget imod en taburet. Nahdatul Ulama afgav en erklæring om, at dets fire partimedlemmer ikke havde sæde i regeringen som repræsentanter for partiet, men som privatpersoner. PSII ville foretage disciplinære skridt overfor sit med-